

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2018-4-46
Karar Sayısı : **18-39/624-303**
Karar Tarihi : 17.10.2018

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Adem BİRCAN, Ahmet ALGAN,
Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Şükran KODALAK

B. RAPORTÖRLER: Dr. Hakan BİLİR, Nezir Furkan KIRAN, Elif Nurdan ŞARBAK

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : Levent Aslaner
Tacettin Veli Mah. Kartal Blv. No:38 Melikgazi/Kayseri

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : MICHELIN Lastikleri Ticaret A.Ş.
Büyükdere Cad. Tekfen Tower No:209 343944 Levent/İstanbul

(1) **E. DOSYA KONUSU: MICHELIN Lastikleri Ticaret A.Ş. tarafından bayilere satış sınırlaması getirildiği, yeniden satış fiyatının ve koşullarının belirlendiği ve rakipler ile çalışan bayilerin pazardan dışlandığı iddiası.**

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle;

- MICHELIN Lastikleri Ticaret A.Ş. (MICHELIN) yöneticileri ve saha çalışanları tarafından bayilere yurtdışı satışın yasak olduğunu belirten mailler atıldığı,
- Yurtdışına satış yapmak isteyen bazı MICHELIN bayilerinin bu sebeple bayiliklerinin sonlandırılmak istendiği,
- MICHELIN tarafından bayilere rakip markaların tabelalarının indirilmesi yönünde baskı yapıldığı ve tabelaları indirmeyen bayilerle çalışmayacağını belirtildiği,
- MICHELIN yöneticilerinin talimatıyla bazı bayilerin yaptığı indirimlerin sonlandırıldığı ve satış fiyatı ile satış koşullarına müdahale edildiği

iddia edilerek gereğinin yapılması talep edilmektedir.

(3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 08.08.2018 tarih ve 5608 sayılı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 15.08.2018 tarih ve 2018-4-46/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu, 27.08.2018 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve 18-29/501-M sayılı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Bu karar uyarınca düzenlenen 09.10.2018 tarih ve 2018-4-46/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.

(4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; MICHELIN hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Önaraştırma Yürütülen Taraf: MICHELIN

(5) Üretim, satış ve satış sonrası hizmetleri ile lastik sektöründe faaliyet gösteren Michelin Group, 1888 yılında Fransa'nın Clermont-Ferrand şehrinde kurulmuştur. Michelin Group ile distribütörlük ilişkisi içinde 1996 yılında kurulan MICHELIN, 300'ü aşkın bayi ağı ile Türk lastik pazarında otomobil, kamyonet, ağır vasıta, tarım, iş makinası ve

forklift lastikleri dağıtımını yapmaktadır. Grup bünyesinde Michelin markası dışında, Riken, Kormoran, Tigar, Kleber ve Uniroyal markalarının da satışı gerçekleştirilmektedir.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

- (6) MICHELIN'in temel faaliyet alanını lastik üretimi ve dağıtımını oluşturmaktadır. Lastik sektörü satış kanalları; araç üreticisi ve lastik üreticisi arasında doğrudan teknik ve ticari faaliyetler sonucu satışların gerçekleştirildiği "orijinal ekipman pazarı (OEM)" ve araçların üretildikleri esnada kullanılan lastiklerin değiştirilmesiyle gerçekleşen satışların oluşturulduğu ve üreticiden son kullanıcıya kadar birkaç kez alınıp satılması mümkün olan "yenileme pazarı" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Araçların teknik özelliklerine ve kullanım amaçlarına göre lastiklerin çeşitli ebatlarda, taşıma kapasitesinde üretilmesi dolayısıyla pazarda ürün çeşitliliğinin fazla olduğu ve farklılaşabilen ürünlerin birbirini ikame etme güçlerinin düşük olduğu görülmektedir. Dosya kapsamında incelenen şikâyet, MICHELIN'in yenileme pazarında faaliyet gösteren bayilerle olan dikey anlaşmaları ve bu bayilere yönelik talimatları üzerinde yoğunlaşması nedeniyle ilgili ürün pazarı "yenileme pazarı" içerisinde değerlendirilmiştir.
- (7) Bunun yanında pazardaki ürünler gerek kullanılacakları araçlara göre ebat ve taşıma kapasitesi yönünden gerekse tüketici tercihlerine göre performans gibi diğer değişkenlere bağlı olarak farklılaşmaktadır. Pazarda ticari kapasitesi önemli büyüklükte olan lastik türleri; binek araç lastikleri, hafif/orta ticari araç lastikleri, ağır ticari araç/otobüs lastikleri, tarım ve iş makinası lastikleri olarak sayılabilir. Lastik yenileme pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerden bazıları bu lastik türlerinin tamamında faaliyet gösterirken bazıları ise lastik türlerinin bir kısmında faaliyetini sürdürmektedir. Dosya kapsamındaki bilgiler doğrultusunda MICHELIN'in faaliyetleri göz önüne alındığında, ilgili ürün pazarı her biri ayrı pazar olmak üzere, "binek araç lastik yenileme pazarı", "hafif/orta ticari araç (minibüs, kamyonet) lastik yenileme pazarı", "ağır ticari araç (kamyon, tır)/otobüs lastik yenileme pazarı", "tarım ve iş makineleri lastik yenileme pazarı" olarak tanımlanmıştır.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (8) MICHELIN, ticari faaliyetini tüm Türkiye coğrafyasında bulunan dağıtım kanalları aracılığı ile gerçekleştirmektedir. Bu çerçevede, üretilen ya da satılan lastikler bakımından dağıtım, pazarlama ve satış şartlarının bölgesel bir farklılık göstermediği göz önüne alınarak ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

I.3. Değerlendirme

- (9) Dosya konusu şikâyetin kapsamını, MICHELIN'in bayilerinin satış fiyatlarına müdahalede bulunması, bayilerin satışlarına yönelik bölge/müşteri kısıtlamaları getirmesi ve diğer lastik sağlayıcılarını pazardan dışlayacak nitelikte uygulamalarda bulunması iddiaları oluşturmaktadır.
- (10) 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 4. maddesi teşebbüsler arasında gerçekleştirilen ve amacı, etkisi veya potansiyel etkisi bakımından rekabeti sınırlayıcı nitelik taşıyan her türlü anlaşmayı, uyumlu eylemi ve teşebbüs birliği kararlarını yasaklamaktadır. Sağlayıcı ve dağıtıcı arasındaki dikey ilişkiler de çeşitli ihlal şüpheleri yönünden 4. madde kapsamı içerisinde incelemeye konu edilmektedir.

- (11) Bu çerçevede şikâyet dilekçesinde yer verilen ve MICHELIN'in bazı bayilerin "sell-out" olarak adlandırılan satış fiyatlarına yönelik yapacakları kampanyalara müdahale ettiğine ilişkin iddia da 4054 sayılı Kanun 4. maddesi kapsamında incelenmiştir.
- (12) Yeniden satış fiyatının belirlenmesi uygulamasına ilişkin genel çerçevenin çizilmesi amacıyla, öncelikle lastik yenileme pazarındaki dikey ilişkilerin 2017/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2017/3 sayılı Tebliğ) kapsamında incelenip incelenemeyeceği değerlendirilmelidir. 2017/3 sayılı Tebliğ'in "Kapsam" başlıklı 2. maddesinde, "... yeni motorlu taşıtların alımı, satımı veya yeniden satımı; motorlu taşıtların yedek parçalarının alımı, satımı veya yeniden satımı ve motorlu taşıtlara yönelik bakım ve onarım hizmetlerinin sağlanması konulu dikey anlaşmaların, dikey sınırlamalar içermeleri halinde, bu Tebliğde düzenlenen koşullara uymak kaydıyla, 4054 sayılı Kanunun 4 üncü maddesindeki yasaklamadan Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak grup olarak muaf tutulmalarını kapsar." düzenlemesine yer vermiştir. Aynı Tebliğ'in "Tanımlar" başlıklı 4 (o) maddesinde ise yedek parça, "Bir motorlu taşıtın parçalarını değiştirmek amacıyla motorlu taşıtın üzerine veya içine takılabilen, yakıt hariç olmak üzere, motorlu taşıtın kullanımı için gerekli olan malları" ifade edecek şekilde tanımlanmıştır. Bu anlamda lastik, Tebliğ kapsamında yedek parça kabul edilmekte ve lastik dağıtımına ilişkin çeşitli anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi uygulamasından muaf olabilmesi için anılan Tebliğ'de sayılan şartları taşıması gerekmektedir.
- (13) Anılan Tebliğ'in "Anlaşmaların Grup Muafiyetinden Yararlanmasını Engelleyen Sınırlamalar" başlıklı 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, "Dağıtıcının kendi satış fiyatını belirleme serbestisinin engellenmesi" anlaşmayı grup muafiyeti kapsamından çıkaran bir husus olarak görülmüş, fakat bendin devamında "Ancak, taraflardan herhangi birinin baskısı veya teşvik etmesi sonucu sabit veya asgari satış fiyatına dönüşmemesi koşuluyla, sağlayıcının veya ağ kurucusu teşebbüsün azami satış fiyatını belirlemesi veya satış fiyatını tavsiye etmesi mümkündür." düzenlemesi yer almıştır.
- (14) Şikâyet dilekçesinde iddia edilen aksine MICHELIN'de yapılan yerinde incelemede yeniden satış fiyatının belirlendiğine ilişkin şüphe doğuracak bir belgeye rastlanmamıştır. Keza bayi sözleşmeleri üzerinde yapılan incelemede (.....) ibareleri görülmüştür. MICHELIN yetkilileri de bayiler ile aralarında fiyata ilişkin uygulamaların tavsiye fiyat verilmesinin ötesine geçecek şekilde kurgulanmadığını belirtmişlerdir.
- (15) Şikâyet dilekçesinde yer alan ve 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında görülen diğer iddia ise, MICHELIN'in bayilerin satış yapacağı müşterilere ve bölgelere ilişkin kısıtlayıcı uygulamalar içerisinde bulunduğu yöneldir.
- (16) 2017/3 sayılı Tebliğ'in 6. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, "dağıtıcının anlaşma konusu mal veya hizmetleri satacağı bölgeye veya müşterilere ilişkin kısıtlamalar getirilmesi" anlaşmayı grup muafiyeti kapsamından çıkaran haller arasında sayılmıştır. Fakat gerek yapılan yerinde incelemede elde edilen belgelerde gerekse de incelenen sözleşme maddelerinde bayilere bölge ya da müşteri kısıtlaması getirildiğine yönelik herhangi bir bulguya ulaşılmamıştır.
- (17) Diğer taraftan değinilmesi gereken bir husus da, incelemeye konu sözleşmeler içerisinde yer alan ve MICHELIN Perakende Bayi Sözleşmesi'nin 1.1 numaralı ve "Ürün Grubu Bazında Giriş Kriteri" başlıklı bölümünde işaret edilen Ek-1'deki bayilere yönelik giriş kriterleridir. Bu kriterler arasında yer alan pazar payı kriteri uyarınca bayiler yaptıkları lastik alımlarının belli bir oranını MICHELIN grubunun markalarından yapmak zorundadırlar. Bu oran binek otomobil+kamyonetler için %(.....), kamyonlar

için %(.....), iş makinesi ve forklift için %(.....), tarım ve compact line için %(.....) olarak belirlenmiştir.

- (18) 2017/3 sayılı Tebliğ'in "Tanımlar" başlıklı 4 (k) maddesinde rekabet etmeme yükümlülüğü "*Alicının anlaşma konusu mal veya hizmetlerle rekabet eden malları veya hizmetleri üretmesini, satın almasını, satmasını veya yeniden satmasını engelleyen doğrudan ya da dolaylı her türlü yükümlülüğü (Ayrıca alıcının bir önceki takvim yılındaki alımları esas alınarak, ilgili pazardaki anlaşma konusu mal veya hizmetlerin ya da onları ikame eden mal veya hizmetlerin yeni motorlu taşıtların satışı pazarında %80'inden, satış sonrası pazarında %30'undan fazlasının sağlayıcıdan veya sağlayıcının göstereceği başka bir teşebbüsten satın almasına yönelik olarak alıcıya doğrudan veya dolaylı biçimde getirilen herhangi bir yükümlülük de rekabet etmeme yükümlülüğü olarak kabul edilir.)*" şeklinde tanımlanmıştır. Görüldüğü üzere MICHELIN bayilerine toplam lastik satışları içerisinde %(.....) ile %(.....) arasında değişen oranlarla kendi markalarının satılması şartını getirmiş, bu anlamda 2017/3 sayılı Tebliğ kapsamında bir rekabet etmeme yükümlülüğü uygulaması oluşmuştur.
- (19) 2017/3 sayılı Tebliğ'in "Rekabet etmeme yükümlülüğü ve Ek Tesis Yerlerinin Açılmasının Kısıtlanması" başlığını taşıyan 7. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, yedek parça dağıtım bakımından alıcıya anlaşmanın süresi içinde getirilen her türlü rekabet etmeme yükümlülüğüne tebliğ kapsamında muafiyet uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Maddenin devamında ise, "*Ancak, bağımsız yedek parça sağlayıcılarının kurdukları yedek parça dağıtım ağları bakımından bağımsız yedek parça dağıtıcılarına süresi beş yıla kadar olmak üzere getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü grup muafiyetinden yararlanır.*" şeklinde bir istisnaya yer verilmiştir. Bu anlamda bir bağımsız yedek parça sağlayıcısı olan MICHELIN'in dağıtım ağı içerisinde uyguladığı görülen rekabet etmeme yükümlülüğünün 2017/3 sayılı Tebliğ kapsamında olup olmadığına yönelik yapılacak değerlendirmede sözleşmelerin süresi önem taşımaktadır.
- (20) Yukarıda yer verildiği üzere MICHELIN Perakende Bayi Sözleşmesi'nin 7 numaralı ve "*Süre ve fesih*" başlıklı bölümünde sözleşmenin süresi beş yıl olarak belirlenmiştir. Yine aynı bölüm içerisinde "*(.....)*." hükmü yer almıştır.
- (21) Ayrıca Yeniden-Dağıtım Bayilik Sözleşmesi'nin, "Anlaşma Süresi ve Fesih" başlıklı 12. maddesinde "*(.....)*." düzenlemesi yer almıştır.
- (22) Bu anlamda her ne kadar MICHELIN'in bayilerin toplam lastik satışları içerisinde kendi markalarına yönelik getirdiği kotalar rekabet etmeme yükümlülüğü kapsamında incelenebilecekse de, sözleşme süresinin beş yıldan fazla bir süre için düzenlenmediği göz önüne alınarak ilgili hükümlerin 2017/3 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinde yer verilen istisna hükmü içerisinde kaldığı değerlendirilmiştir.
- (23) Bunun yanında MICHELIN tarafından perakende satış yapan bayilerin doğrudan münhasırlığa itildiğine yönelik bir uygulamanın da olmadığı anlaşılmıştır. MICHELIN perakende bayi sözleşmesinin 1.3 numaralı ve "*Bağımsızlık*" başlıklı bölümünde "*(.....)*" şeklinde bir hükme yer verilmiştir.
- (24) MICHELIN'in toptan satış yapan bayileriyle imzaladığı Yeniden-Dağıtım Bayilik Sözleşmesi'nin 1. maddesinde "*(.....)*." şeklindeki düzenlemeye yer verilmiştir.
- (25) Lastik yenileme pazarındaki bayiler için tüketicilere farklı fiyat seviyelerinde ve farklı markalar altında ürün sunmanın neredeyse bir zorunluluk olması da bu değerlendirmeyi doğrulamaktadır.

- (26) Şikâyet dilekçesinde yer verilen diğer husus ise, MICHELIN'in birden fazla lastik sağlayıcısıyla çalışan kimi bayilere, diğer sağlayıcıların tabelalarının indirilmesi yönünde talimat verdiği iddiasıdır.
- (27) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması yasaklanmakta ve aynı maddenin ikinci fıkrasında örnek niteliğinde bazı kötüye kullanma halleri sayılmaktadır. Söz konusu maddenin (a) bendinde yer alan *"ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasada ki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler"* anılan kötüye kullanma hallerinden biridir.
- (28) Söz konusu iddialar dolayısıyla 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlal edilip edilmediği bakımından yapılacak değerlendirmede, şikâyete konu teşebbüsün ilgili pazar veya pazarlarda hâkim durumda olup olmadığının tespiti; bir hâkim durum olasılığının tespiti halinde ise bir kötüye kullanma olup olmadığının analiz edilmesi gerekmektedir. Sözü edilen iki kriterden herhangi birisinin bulunmaması durumunda 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlalinden bahsedilememektedir.
- (29) Bu çerçevede öncelikle MICHELIN'in ilgili pazarlarda hâkim durumda olup olmadığı tespiti yapılmış ve bu amaçla, MICHELIN'in dosya konusu dört ilgili ürün pazarında sahip olduğu ciro ve adet cinsinden pazar paylarına bakılmıştır. Dosyada yer alan bilgilere göre, MICHELIN'in 2016 ve 2017 yılı ciro bazlı pazar payları; ağır ticari araç/otobüs lastik yenileme pazarı için %(.....) ve %(.....); tarım ve iş makineleri lastik yenileme pazarı için %(.....) ve %(.....), hafif/orta ticari araç lastik yenileme pazarı için %(.....) ve %(.....), binek araç lastik yenileme pazarı için ise %(.....) ve %(.....) olarak gerçekleşmiştir. Teşebbüsün adet bazlı pazar paylarının ise genel tabloyu değiştirecek surette farklılaşmadığı görülmüştür. Bu verilere göre, MICHELIN tanımlanan dört pazarın hiçbirinde pazar payı bakımından lider firma konumunda bulunmamaktadır.
- (30) Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz'da belirtildiği üzere, aksini gösterecek bir durum söz konusu değilse, Kurul'un yerleşik uygulamasında %40'ın altında pazar payına sahip olan teşebbüslerin hâkim durumda olması ihtimalinin düşük olduğu kabul edilmekte, bu düzeyin üzerindeki pazar payına sahip olan teşebbüsler bakımından ise daha detaylı bir incelemeye gidilmektedir. Yukarıda verilen ve dosyada bulunan bilgilerden, MICHELIN'in ilgili pazarlarda %40'ın altında pazar paylarına sahip olduğu ve pazarların tamamında pazar payı sıralamasında kendisinden daha yukarıda olan teşebbüsler bulunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla MICHELIN'in ilgili pazarda hâkim durumda olma ihtimali bulunmadığından, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.
- (31) Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmeler doğrultusunda, şikâyet konusu iddialara yönelik olarak MICHELIN hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

- (32) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.